

„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ—71“

Отлично защитен от два първокласни състава (Берлинския симфоничен оркестър и Софийската филхармония), обликът на фестивала през изминалата седмица бе прорязан от три прояви в други жанрове: хоров концерт на местни самодейни колективи — лауреати на републикански фестивали, поетично-песенна вечер и премиерен спектакъл на Русенската опера. Независимо от немалкото отделни сполуки в тях, струва ми се, че като замисъл, като намерение тези вечери биха могли да претърпят някои промени, от които навярно фестивалът би спечелил.

Не споря, че Русе разполага с отлични самодейни хорове (от които единствено женският хор при учителския дом на културата в града не съумя да потвърди на концерта постиженията си), но може би в един симфоничен международен фестивал местната хорова самодейност би трябвало да носи функциите по-скоро на дискретен съучастник в някоя от представителните национални вечери, отколкото да заема цял ден от и без това дължката програма на тези тържества (15 дни!). Още повече, че и като репертоарна стойност — с няколко категорични изключения в подбора на българските пиеси — хоровият концерт от 31 март съвсем не блестеше с изискани и значителни като художествена проблематика творби.

В сегашния си вид сериозни възражения буди традиционно провежданата поетично-песенна вечер, неясна като замисъл и неравностойна като равнище. Какво място например може да има във вечер с такова заглавие един пианист (дори ако той е величина като Николай Евров!). И бивали една такава проява да разчита изключително на импровизаторската дарба на поканените поети и музиканти? И ако принципът е публиката да срещне самия автор, и то с непозната негова творба, защо се правят изключения дори при неговото присъствие и се четат произведения от издадени вече книги...

Специално за „Мартенските музикални дни“ Русенската опера бе подготвила в кратки срокове премиерата на „Княз Игор“ — събитие, което с положителните си страни и със своите недостатъци предимно от музикално естество заслужава отделна оценка.

Двете вечери на Берлинския симфоничен оркестър разкриха преди всичко един безспорен ансамбъл, едно задълбочено, пределно съгласувано и изработено в детайлите колективно мислене, в което диригентската воля властвуваше без всякакви видими усилия и напрежение. Един оркестър, завидно добре „застрахован“ от коварството на временните настроения и състояния на артистичното вдъхновение, разчитащ безотказно на професионалната опитност и сигурните навици на своите групи и солисти. Съдейки по относително неголемия стилев диапазон на двете програми (романтика — съвременност), особено по осезаемо подчертаните различия между трите романтични симфонии на Шуберт, Брамс и Брукнер, съставът

очевидно е на равнище да решава проблеми от най-висш стилово-интерпретаторски порядък. Двамата различни диригенти — Курт Зандерлинг и Гюнтер Хербиг — създадоха условия да проличи още едно достойнство на състава: неговата гъвкавост, податливост към различните типове музикантско мислене и темперамент. Характерно за Зандерлинг бе напремер постигането на динамизма, да става чрез непрекъснати непосредствени съпоставки на кулминациите с най-ниските звукови граници в изграждането; у Хербиг, обратно — „средината“ (и като звукова категория, и като звено в драматургическото изложение) бе най-богато и разнообразно отсечена, а полетите му към кулминативните предели — относително редки и от това силни по въздействие. (В наблюдението имам предвид най-вече изграждането на сонатите „алегро“ и на финалите при Брукнер и Брамс от двамата диригенти.) Приятна изненада и удовлетворение донесе „тълкуването“ на българската творба „Дивертименто“ от Васил Казанджиев, наложила се в досегашните изпълнения като очарователна „игра на внезапни хрумвания“, мозанчно пъстра и своенравна. В тълкуването на берлинчанин и на Гюнтер Хербиг (дирижираше наизуст, благодарност!) остроумието и придоби непозната, необичайно четлива и класически уравновесена логика на мисленето.

Противоречиви мисли събудиха „Събор-надпяване“ от Иван Спасов, изпълнен за пръв път от Софийската филхармония под диригентството на Константин Илиев. Доколкото едно слушане позволява забележки, струва ми се, че интересният замисъл на Спасов — да пробуди състезателните амбиции на 22-ма духачи, насочвайки ги „от разстояние“ в един фолклорно-асоциативен поток — не е успял да се отлее в една хомогенна и динамично развиваща се форма. По-конкретно: заключителното съсредоточаване на звуковия материал в една плътна, категорично заявена и неколкократно повтаряна тема в медните инструменти стои някак чужда и натрапена в цялостния ход на движението, до това характерно със ситно раздробените и живописно разпилени между оркестъра мелодични и метроритмични елементи! И още: като че ли Спасов прекалено е заложил на груповите импулси, лишавайки звучността от инвенцията на всички свирачи поотделно, а това е направило фактурата малко еднообразна и уморителна дори при краткото времетраене на пиесата.

Двата концерта на Софийската филхармония дадоха още един повод да бъдат признати заслугите на традиционните „Мартенски музикални дни“ в култивирането на уважение и търпимост у българската музикална публика към експериментите в съвременното музикално творчество, съчетано с един нестихващ интерес и разбиране на големите ценности от миналите творчески епохи.

РОЗАЛИЯ БИКС

С монументалната Девета симфония от Бетховен Русенската филхармония под диригентството на Илия Темков, с участието на хора на букурещката филхармония „Джордже Енеску“ (диригент на хора Василе Пънтеа) и солисти Виржиния Ману, Марта Кеслер, Николае Андруску и Георге Кръснеру тържествено откри тазгодишните „Мартенски музикални дни“. На равнището на договашините добри фестивални прояви бяха преди всичко Кръснеру и Кеслер, хорът с отличното си звучене в силна динамика, Темков и щрайхът на русенци в първата част на симфонията. Великолепният концерт на именията наш камерен ансамбъл „Софийски солисти“ с диригент Васил Казанджиев и солисти Павел Герджиков, и Милкана Николова (програма: Барток — „Миниатюри“, Л. Пипков — Четвърта симфония, Шостакович — Четирнайсета симфония) бе предшествуван от появата на един извънредно обаятелен, запълнящ се състав — симфоничния оркестър на Ленинградската филхармония под диригентството на Юрий Темирханов. Това бе безспорно най-значителното оркестрово-симфонично събитие на фестивала. Такова блестящо съвпадение на върховете — диригентски и инструментално-ансамблови — е наистина рядкост. Допирът с тези хора впечатлява най-силно като че ли със създаденото съот ношение диригент—оркестър при тях. Един диригент „с вид“ с удивително умение непрекъснато и гъвкаво да поддържа „дистанция“ от състава, който от своя страна като че ли носи идеалната нагласа именно за такава „дистанционно“, не „от упор“ отношение към себе си. Основания за подобни изводи даде не само Прокофиевата програма, която като етикета, като тип изразителност най-пълно приляга на това съотношение, но и подборът на солистите, редуването на програмата и пр.

Ако ленинградчани бяха из

„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ — 71“

свирили само фрагментите от „Ромео и Жулиета“, „Кармен“, „Дамис и Хлоя“ и „Руслан и Людмила“ (последните два на бис), бис следвало възличициането: „Какъв чудесен театрален диригент! Каква одухотворена и точна сценична мисъл! Какъв режисьор-артист, умеещ буквално да изиграе тънко, умно, с една почти филмова изразителност (разбирай обратното на отжествено-театрална) от сенките при подкаване на състояния!“ И още: „Какъв оркестър! Лови детайла като че ли от въздуха! Стомано пробивни фортисими и чувливо прозрачни пианисими преви ей тъй, на шега, с привидно едни и същи усилия!“

Но ленинградските симфонични строиха и симфонии (и то с каква логика), съпровождаха инструментални концерти. Като характеристики в тълкуването им и постигнати като резултат биха могли да се посочат наситеният по звук и мисъл трагедичен финал на Прокофиевата Трета симфония (връх но постижение в „непрограмната“ част на концертите им), средната част на Шеста симфония от Шостакович — с ефектно подчертаната острота на контрастите й; умелият, дискретен като метрична пулсация съпровод на Третия клавирен концерт от В. Стоянов, открояващ предимствата в динамичната природа на солиста Антон Диков; смиршилото с цигуларя Борис Гутников в закалчиетите акценти от втората част на Прокофиевата цигулков концерт и т. н.

Завършилите „Мартенски муз-

кални дни — 71“ започнаха своите концерти с една равностетка, която придаде на конкретните оценки и наблюдения стойност, непозната и несъизмерима с други подобни международни прояви в нашата страна. Защото едно е да се нарекат тези тържества „форум на новата българска музика“ и да се чуят в петнайсет дни над четирийсет национални творби (I), а друго е да се знае, че през десетте предидни години пак тук, в Русе, са били изпълнени сто и петдесет (II) български произведения, от които двайсет и четири от тридестранни оркестри. Или че журифузът на Софийския камерен оркестър в 14-а симфония на Шостакович, на ленинградчани в Прокофиев, на софийските филхармонии в Барток и пр. идва след почти сто изпълнения на творби от съвременни композитори на социалистически страни. Или че високото равнище на тазгодишните гостуващи състави не е случай, шанс, а продължава една здрава и трайна традиция, узаконена от такива състави като филхармониите на Дрезден, Белград, Киев, Катовице, като Гевандахауз, или радиосимфоничните оркестри на Москва, Берлин, Букурещ, Братислава, Рига и пр. заедно с най-представителните оркестри и солисти на нашата страна. Присъединени към своя очевиден и неоспорим резултат — зали с възторжена и съсредоточена публика (с каквато за съжаление все по-рядко могат да се похвалят симфоничните концерти в страната ни дори не само при съвременни програми), многобройни и на добро равнище музикално-самодейни колективи и пр., тази равно сметка от имена и цифри поразда изживявания от порядъка на най-искрена обществена признателност и топли пожелания за бъдещите дни на това умно замислено и устойчиво празненство на социалистическата ни музикална култура.

РОЗАЛИЯ БИКС